

AFRICAN VOICES

His Royal Highness, His Excellency, The Emir of Machina
ALHAJI BASHIR ALBISHIR BUKAR MACHINAMA

West Newbury, Massachusetts

February 15, 2016

INTRODUCTION

This is an African Voices interview, for the African Language Material Archive Website.

We are fortunate to have here today, the Emir of Machina; which is a local government in the northern part of Nigeria, ALHAJI BASHIR ALBISHIR BUKAR, Mai Machinama. My name is John Hutchison. I am a Professor Emeritus, African Studies and African Languages and Literature at Boston University.

The interview will be conducted in the Kanuri Language, the language of Borno State and Yobe State in Northern Nigeria.

John Hutchison, Coordinator, The ALMA Project

The Interview

John Hutchison: Kudə zaumaro wu kurnotəkəna, awo nankaro, Barganzə Mai Machinama, Alhaji Bashir Albishir Bukar Machinama, bəlanzalan isəna andiga ziyararo Amerikalan. Barganzədə ku andiro manazəyin kəla gargam Machinaben, gargam Maiwa-a Sayfawa-a Machinaben. Kuru kəla gargam Bornoben. Mai Machinama! Ala ngəwuro!

Mai Machinama: Yauwaa Wushe!

John Hutchison: Barganəmminn, wushe kənshero!

Mai Machinama: Alhamdulillah! Askərngəna zaumaro.

John Hutchison: Kudə saa fidewu sətəna, saa fidewuma kozəna wu Machinaro lengəna sadən. Sadən Mai Machinama Bawanzə Alhaji Bashirbe. Wu-a sawanyi laa Jamusbe-a rokkoro leyaiye. Kulashi diyena kəla təlām Kanuriben, kuru kəla futu Manga gultin bəla Machinabelan. Kərmadə saa duwun yor ləgarben filəgarben lukko ləgarben (1999) Mai Machinama Kərmairo gaana. Kwamison shi Kərmailan dəga. Bismillah!

Mai Machinama: Yawwaa Mashaa Allahu! Professor John Hutchison, amma andi shiga Maləm Tijani Gamborulan nowaiye. Andi tada gana sa duwo, Machinaro shi-a sawanzə Ali Gamboru-a lezain adən. Sadə wu mowonti badiyarambema tamonge fuwuro letə dikin duwo saadən leyada. Kuru leza təlām Kanuribe kəliworo leyada. Wande Mangadə ye suro Kanuribelan təlām fal. Kərma mana dikinma adə sa laan daji Manga yaye gayin surodəro, kuru Kanuri yaye gayin, samma rangge dikin nankadəro.

John Hutchison: Ngəla!

Mai Machinama: Futu Maləm Tijani Gamboruye gulzəna adəgai, labuddaro gargam Machinabe adə zauro cintu, zauro ngəwu amma, kəlanyilan badingiya, wu kəlanyi adə wuma Mai Mazənama (Machinama), Mai duwo kənfitulur lukko tulurben wo (77). Am kurawasoye sa wuro kərmai sadənadən adəgai wuro gulza fangəna. Wuma kənfitulur lukko tulurben. Abbanyi Mai Bukar Aliyu Mazənama shima fitulur arakkənbe wo (76). Abbanzə Mai Ali Idris shima fitulur lukko uwunbe wo (75). Abbanzə Mai Mele Idrisabe Abbanzə Modu Kaka. Adəgai daji kəla fuwunna lewono. Daji gargamdə badinəminro walwonoga, daji ngawolan tam kəla fuwunna isəmin nankadəro, daji kam duwo Bərni Mazənaga kolsənadə sunzə Mai Aliyu Bolo Kandira. Mai Ali Bolo Kandira adə Abbanzədə Bolo Kandira. Amma Abbanzədə sa duwo na karabi kua sayin mbeji Mazənalān botowo Mairibeladən suro kaubelan. Nadən shi-a kamunzə-a kasarwu duwo, daji Mai Bərnima, sadə Bərni Gazargamu shima Bərni kura wo. Daji Mai Bərnima Kəmandeye shiro kənzambi tada kwangaabe cinyi. Daji kəla tada kwangabe majinlan daji maləmwanzəso, kəskiwunzəso samma mazə daji shiro ngai baksa corunnya, a'a tada kwanga fandəmba sai kamu laa lardəndo adəlan kəla futenna lenəm suro kaubelan. Kamudə fandəminro walwonoga, tada kwanga fandəmba. Sai diye kamudəma nyiro tada kwanga sambin gada. Daji kaunawanzə-a kaliyawanzə-a səsangə fər-a kalimo-a isa daji kamudə mataro coluwo. Daji futu gargamdəye lezənadə, soluwunaladən Gazargamun cizanadə River (Kəmaduwu) Yobebe botowoben zaa har Kanoro leyada. Bərni Kanoro leyada har Gauron Dutse, kamudə sawandənyi. Daji waltana isa ci kasuwuben ngai Kanolan napsana manazain duwo, fatkewuso, ngai jili am kare ladawuso, hawardə fangadaga daji, "Ndan ciyawu?" "Andi Borno Gazargamun ciyaye." "Abi manuwin?" "A'a kam ngai ngai diye manyen." Kamunde ngai ngai fatsəgəna manyen. "Wai! Kamu gulluwa adə ai shiga isəwinladən muskondo kəmburamlan shiga kollawu. Na duwo karabi kua mbeji, nadən njiso, fatkewuso daza saasain mbeji. Nadən gənyiga, kamu adə fandəwuwa. Futu gulluwa adə daji nadən shiga təwandin."

Daji, kɛla ngawonna walta karabi kauaro keshanya daji, shi kamu Bolo Kandirabedɛ nji gotaro isɛna, daji shiga sawandɛ warzaa goza daji, fɛrnzaro gozaa sawusa leyada. Bolodɛ ye kandira, bararo lezɛna duwo daji, waltɛ fatoro kedionya kamunzɛ sɛwandɛnyi. Daji awo sɛdin nozɛnyi fɛr fɛr shi fɛrwube suru daji zɛga, sowosɛ zɛgain, sowosɛ zɛgain, sowosɛ zɛgain sandiro nazɛgɛnyi duwo, har sandi daji leza River Yɔbedɛ badumza koza ba har Gazargamuro saadɛna. Daji, shi Bolo Kandira adɛ hawarnzɛdɛ na adɛn dawono. Ci njibedɛro lezɛna, njidɛro karaanya kanu notɛnyi, a'a karɛgɛ kutta adɛlan daji kɛla fuwunna lezɛ karaanzɛro karaa notɛnyi kamunzɛ bawo nankadɛro. Daji kamudɛ sawudɛ Mai Gazargamubero cokko. Sa sawudɛnaladɛn daji kamudɛ suroa, suro Bolo Kandirabe tigɛnzɛn mbeji. Tada mbeji sɛ tigɛnzɛn. Daji mairiro shiga sakkɛ daji, kɛntagɛ gana sɛdɛ daji, cambo. Cambonnya, tada kwanga sambu daji sadɛn Maibe karɛgɛ kɛji sɛdɛ daji, tadadɛbe su Aliyu cokko. Aliyu sakkɛnadɛn, kuru daji kuru kamu cabe baro fatodɛn tadadɛ kassɛ har wurazɛ, kassɛ daji kuru suro gowono daji kuru tada kwanga cambo. Cambonnya daji, kuru tadadɛ kwamison karɛgɛ kɛjiaro Maidɛ kuru Aliyu cakko. Awowa kam shi Alidɛ aaah Alidɛ Ali garda kambiyu sain Kanuriwasoye. Zau gɛnyiga Ali gɛnyi, kɛre gɛnyiga Ali gɛnyi gada. Shi Alidɛ kam duwo masher ye, zau ye, dunoa ye. Adɛma nankadɛro amso su Ali garda kambiyu sain, shi kambiyu wazɛna. Garda wazɛna, kambiyu wazɛna. Adɛ nankadɛro daji, su Alidɛ daji cokko. Daji awo, kɛmurso sandiga suliwɛn mbeji fatodɛn. So, kɛmursodɛ sa kamudɛ sawudɛnaladɛn nozɛna shi kamudɛ de gɛnyiro asuzɛna. Daji shi yaanzɛ Ali kuradɛ kɛramidɛga gozɛ ngawonzɛn sɛgɛndɛna biskezaindɛ, daji shi kɛmursodɛ kutuwun gozɛ katenzaro koljiwo. Daji waiyo kunnu kunnu sa, shi yaadɛ kɛnnadɛga gɛbkono. Daji yaadɛ ngawolan warratɛ, kɛramidɛ suron warratɛ. Daji, adɛma daji, kɛramidɛ biskero soluwu jili suro duliben awozainna, Aliyu, samma sunza Aliyu nankadɛro, daji faldɛ ngawon baloa, shi faldɛ Aliyu suron baloa. Daji shi Aliyu ngawon baloa adɛ shima Bawanzɛ Bolo Kandira wo. Aliyu suron baloa adɛ, Bawanzɛ Mai Bɛrnima. Daji adɛgai adɛgai dowo, daji Mai Bɛrnima isɛ bazɛ, daji Aliyu ngawon baloaro kɛrmai codo. Codowa daji, adawanza duwo zamandɛbe Bornobe samma kɛjiro lejinba. Biya fitɛna laa waajin. Balau laa ishin, awo laa ishindɛ daji amso napsaana manazain. Abi shi waazɛ? Nunuksain, Maindedɛ zauro kam balti wa? Maindedɛ problemma wa? Maindedɛ awo laa? Adɛgai gulzain ngaidɛ daji shikenan shi kɛmursodɛye shi danowo duwo, shi Maidɛ ndasonza galanuwu? Shi Aliyu suron baloa galanuwu ra Aliyu ngawon baloa Mairo galanuwu? A'a nonyiyende. Daji nda wunowo, sandiro dalindɛ gultɛgɛ waano. Daji Mai kɛrmailanga lenɛm suronzɛso, ngawonzɛso rumba. Daji shi Aliyu duwo kɛrmai. Sɛwandɛnyi ganadɛ, kasalaro lintɛnadɛ kɛmursowa lattaa corunnya, suronzɛn balo soruna. Daji walta isa kamudɛro ai shi Maidɛ ngawon baloaro waljin. Shi kɛrma Mai kɛrmai sɛwandɛnyima adɛ suronzɛn baloa. Dawudinzɛn baloa ada. Yo daji, awo nandiro gultin adɛ, ngawon baloa adɛ yanzɛ shiga ngawolan cuwudo. Suro baloa adɛ, tada na adɛbe. Adɛ nankadɛro daji Mai duwo yiwamadɛ kaando ngɛnyi, tadando ngɛnyiro cawo kɛrmaidɛ. Daji Aliyu kuradɛ satuluwu. Daji Aliyu gana galaada. Aliyu gana galazanalɛn daji shikenan abinza yaye kal kalro walwono. Normalro walwono daji shikenan. Adɛlan shi aliyu ngawon baloadɛ nonuma Mai duwo kɛrmailan saamiya, bɛladɛn nɛpcinya, shiro

kuttu. Shiro amso nunuksain, awo laazain. Daji shikenan daji fannza mawono. Daji shi isə kəraminzəro daji, wu fannde mangəna wono. Aa Aliyu fannza mazəna, fannza mazəna, daji adəlan su Machinadə Mazəna. Foto falben daji Mazəna , fannza mazəna, adəgai mana amsobe. Fanza mazəna, fannza fanzəna. Daji amso nozanyidə, fannzadə mazəna diye sain mazəna sain. Amma laaye futu gulzanadə adə, Maizəna. Shi Aliyu Maizəna. Isə bəlanzan shi ye Maizəna. Daji adəgai daji shiro kəraminzədə Kaunawaso, waladiwaso karewa sapsəgə daji tada karasəbe maya, maya, gulləye maya karasəbe neməlanso, sakisolan goza daji sukxa sukxa koroso, kalimosolan lapsa daji isan isan har karabi kauaro kesha. Na duwo zawanadə kusənyidə fitin fitin fitin fitin daji nəngəli kedowa kusənyi liwonowa ba zawa gənatəna karasəbe. Yawwaa daji shikenan adə waazənaladən daji shi Mai Ali Bolodə daji isə mazənalān daji, karabi kauadə suro kauben. Daji zəbsə cidaalandən Mairinzə garwono. Kərmāro. Jalab duwo Mairi Machinabe garzaanadə jilinzə ndaman fandəmba sai Machina, sai Gazargamun. Jalabdə bərnī Gazargamun goza sawudə Mairidə gargada. Daji garzaanadən daji kuru, Mairi sa garzainladən shi Aliyudə “A'a wu cinna fanyibedə kəraminyibe cinnaga wuta.” sə shi kəraminzə ngo adinnamlan karga, Mazəna futen. Daji cinna Mairi Machinabedə ngairo, futu gulzaanadən Gazargamube Mairidəga torinro ngairo kokkada. Adə nankadəro Mairi ndaman, wu notənyiladən Nigeria, Niger na duwo diye Mairi gargajiyabe, kaduwube mbeji samman, Mairi duwo cinnanzə, gədi, fəska gədinna wujinnadə sai Mairi Machinabe. Dalilnzədə ye shi sa fatodə garzain adən, fato kəraminzəbe wutarō majin wono. Daji adəlan daji cinna Mairi Mazənabedə adinnam. Wujin. Amma cinna futemi mbeji, shima dandal kura wo. Amma nadə ngəwu samma ceremonial. Awo ngai kawuske tədinga, Maiye lezə cinnadəro lilizəgə kojīn. Daji adəlan daji cinna Machinabe gədi wujinro cado. Daji adəlan daji Mai Ali Bolodə shima Mairi kərmai Mazənabe burwon badizə. Saa ruminga yor arakkən fiskun lukko dewun (684 AD) Alaihi Salaam Nabi Isabe zamanben nadən daji təwando. Kərma rumiya saa duwun yor indingai, au yor indin awo laanbeye sətəna. So, daji Maiwa duwo nowatasodə futu gargamdə Maiwadə wu kənfitulur lukko tulin gulngənadə, ngəwu samma awo duwo sunza nowatamadə kakkadəlan ruwowata nanyilan mbeji. Amma rangge kərma am duwo, rangge orderlan kal kalro sandiga sarenyinba. Amma yaye Mai Ali Bolo shima baditəma duwo. Daji ngawonzən Maiwa sadəna mbeji. Kuru daji Mai Soyashima mbeji. Mai Mazənama Ringima mbeji. Mai Mazənama Nguruma mbeji. Mai Mazənama Dəlīm Dəlīmī mbeji. Mazənama Ndani Ngamma mbeji. Mazənama Kura Bundi mbeji. Mazənama Abdu mbeji. Mazənama Modu mbeji. Mazənama Ali Ganami mbeji. Mazənama daji adəgaidə kada. Sandi ngəwu. Daji kuru karəngəbe karəngəbe adə, Mai Modu Kaami. Shima awodə wo. Mai Modube ngawolan daji Mai Mele Idrisa. Mai Modu Kaami adə Kakanyibe Kakanzə. Mai Mele Idrisa adə Abbanyibe Kakanzə. Daji Mai Ali Idrisa Kakanyi. Daji Abbanyi sunzə Mai Bukar Aliyu. Daji wu kəlanyi Mai Bashir Albishir Bukar. Amma gapsənadə katəndən kada mbeji ca kakkadəwadə kukkənaro walwonoga, daji samma nyiro gulngin. Am nowatadə samma amma yayi nyiro daji zuwaakin. Adə daji, wu ye kərmaidə Abbanyi saa duwun yor ləgarben filəgar wuskun (1998) ashirnzəlan, daryenzəlan Kəmandeye cirəmbo. Daji, wu yega saa duwun yor ləgarben filəgarben lukko ləgarben (1999), wuga Mairo galaza, Mairi

Machinabero karaako. Adə awowa duwo gana kəla gargam Mairi Machinabe-a, Maiwande Machinabe-a, futu Machinabe Mairi baditəna-a.

John Hutchison: Uhhh ngəla zauro. Alangəwuro! Kərmadə kasannəмага rangnəm andiro gana bayensaamin kəla nyi kəlanəmbe kuru futubin kərmairo kargam?

Mai Machinama: Ahhh ngəla askərngəna! Adəma adə awo kəske tau, nyiro gulgin daji kəladən. Tilonzə futu burwon gulngəna adəgai, wu tada maitu Mai Bor (Bukar) Aliyu Machinamabe, kuru wu tadanzə shima kəntilomi; wuma burwon tambuko tada kwangaadə fatodən. Kuru ngawo adəbelan, wuga saa duwon yor ləgarben fiwon lukko wuskunlan (1958) kəntagə Nasarabe January sainladən, kawunzə fallan katambuko. Daji tambukənalalan, wu ganalan kərwunyi uwulan daji wuga kəra Allobero cokko, kəra duwo maarandibero, Maarandi kam duwo Alhaji Talba mbeji, Talba Machinabe. Daji nadən kəra diyen ngai duwo saanyi arakkə citonnya, daji wuga mowonti badiarambe bəla Machinabebe Central Primary School gulzainmadəro daji, wuga cokko. Adə saa wuga sakkənaladən, saa tulur nadən dike, saa duwon yor ləgarben fitulur lukko yakkəlan (1973) daji tamonge wuga daji mowonti duwo Government Craft School, sanya muskobe kəliwobe mbeji Yerwabe, Government Craft School gulzainmadə. Nadən daji, futu kəra Nasarabedə fallada, Craft Schoolsodə cewono daji, mowontiwadəbe futu saalan Januarylan cinəm Decemberro aredə falza, daji Junelan cinəm daji aworo cewodo. Daji ande kəntagə arakkəma form onelan diye daji saa kənindimidə Gombero wuga cawodo lenge Craft School Gombelan saa kənindimi badiwo dowo kuru daji Northern Nigerian kərye yalagədibelan lamar Craft Schoolbe samma zaksa andiga daji Maləmwə mowontibe mazain, sadən UBE gomnatiye fərəmtaro sədin nankadəro daji andiga Teacher'a College Gombero andega kalakkada daji saa duwon yor ləgarrin fitulur lukko tulurbelan (1977) daji Teacher's Grade II Certificate cuwandəko. Daji tamonge iske fatolan wuga Maləmwə mowontibero goza Burwon wuga Koli Primary School Machinaro saadə daji nadən cinge, lenge Assistant Headmaster Goki Primary School cidəko. Daji iske wuga Central Primary Schoolro kuru Headmasterro wuga sawudə daji, kolnge mowonti fuwubero lewoko. Mowonti duwo Borno College of Education Maiduguribe, mowonti duwo Maləmwə mowontibe daraja kənawalbema allamtəbe NCE sainmadəro daji lewoko. Nadən daji NCE tamonge daji nadənna saa duwon yor ləgarrin fiskun lukko dewunlan (1984) tamonge daji, wuga hidima lardəbero Abrakaro cawodo. Nadən daji, saa fal dike daji kuru waltəke iske daji Maləmwə mowontibe. Daji wuga Ministry of Educationlan goza kuru maləmwə mowontibero wuga daji Gashuwaro cawodo. Gashuwalan wu maləmwə mowontibe kuru duwo, daji konlge kuru University of Maiduguridero lenge Degree təlam Faransa-a daji hal təlamwə kəliwobe-aro daji kuru lenge nadən Degree tamojiwuko. Tamongənalalan daji kuru saa duwon yor ləgarrin filəgar lukko tulurilan (1997) waltəke Maidugurilan daji Masters Degree daji Public Administrationbe daji kuru Degree duwo kənindimi futu jamaga kəliwobe, nzəliwobero daji lenge tamonge daji saa duwon yor ləgarrin filəgar lukko wuskulan (1998) tamowoko. Tamonge fatoro iskəna daji kəntagə indiga kozənyi daji Abbanyibe Kəma Alabenzə sərəmbu daji wuro kərmai Machinabe saa duwon yor

lɛgarben filɛgar lukko lɛgarrin daji wuro cedo. Suro kɛrmai fandɛkɛnabelan, futu kɛrma fandɛkɛnama adɛ daji. Caman Maidɛ bawojiya daji Mainawadɛ samma raksa kɛrmai mazain. Amma daji kakkema adɛ futu walzɛnadɛ daji, ande samma Mainawa duwo mazɛnabe saptɛye daji shawartɛye, ngo shi daji Abbande bawozɛna. Adɛ nankadɛro daji kɛrmaidɛ wundu yaye raksɛ majin adɛgai wokonya, daji kam duwo ngawonyibema. Kal shima kɛraminyi wo, tada kwangawalan, ci kaanonya, a'a tɛnda Abbande sa ronzɛalan nyima tada kwanga duwo kɛrmaibe zawaro sɛkkɛna wo. Yo nyi nɛmaja dimma, ande anyi samma nɛmaja ye diyende. Adɛma nankarodɛro daji nyi fannde liwumin nankadɛro daji Abbande nyiga zawaro sɛkkɛna. Adɛ wuma. Ngawonɛm wo, wu kɛrmai mangɛnyiro walwonoga, daji ndu gade majiya ye daji, wuga luwalajin. Adɛ nankadɛro daji wu nyiro banaakin daji kɛrmaidɛ nyiro manyiyen. Daji adɛ shawartɛye daji shikenan kɛramiwanyi samma wuro kolzaa, daji amma dauka gomnatibelan dole su kam yakkɛbe saadin. Daji su kakke-a, shi kɛraminyi kɛrma ngawonyi kal zɛganamadɛbe-a, daji fato fal, njim faldɛ yen, daji shi ye kɛraminde falbe su ruwonyiye daji kuru njim degɛ. Faldɛ yen kɛraminde fal tada kwangabe sunzɛ ruwonyiye daji, Councilro cokko. Emirate Council mbeji daji, Councillan daji shi kɛraminde ganamadɛbe sudɛ sotuluwo daji, su ande yakkɛbe daji gomnaro cawodo. Daji gomna su kakke approving ci, daji kasatsɛ daji shikenan adɛlan daji wuro kɛrmai Machinabe cedo. Daji wuro sadɛna daji isa wuga bayaza mairiro gaakɛna daji, samno duwo ka kɛnjobero, abi yaye dawartɛna duwo, daji Kɛmandeye daji Sani Abatcha Alabenzɛ cirɛmbo. Daji kuru Nigerialan naptɛ duwo nɛmkuttube kawu fidewuro gomnati Nigeriabe daji cikko. Daji adɛ nankadɛro sadɛn daji biki samma zaksa daji, mowonzɛnyi. Dare sai Abdussalaambe zaman daji gaa, sa duwo naptɛ kuttubedɛ dazɛnalan adɛlan daji isa wuro ka kɛrmaibe daji cedo. Wu suro kɛrmai fandɛkɛnabelan, sa duwo wu kɛrmai fandɛkɛna adɛn, sadɛ Mai daraja kɛnindimi, wato sadɛn wu Second Class wuro sadɛ. Abbanyi Second Class kuru wu yero Second Classbe ka sadɛ duwo, daji dare zaman Bukar Abba Ibrahimbe kedonya, daji shi ye Mazɛnabe maidɛga daji First Classro upgrading sɛdɛ, daji Mai dowo daraja kɛnawalmiaro daji wuga sɛdɛ adɛlan wuro ka kuru adɛ ceno. So, suro kɛrmai dikinbedɛn actually awowa duwo kada Kɛmandebelan wuro fɛlezɛgɛna. Amma yaye awo gullinma mbejiro walwonoga shima lamar kɛrmaibe daji kanadi gɛnyimaga, awo duwo shiga sɛliwinma falma bawo. Kuru daji kamyɛ abi sɛdinro walwono yaye, talawanzɛbe daji hakkidɛ gawodɛ zauro ngɛla.

John Hutchison: Ngɛla zauro!

Mai Machinama: Askɛrngɛna.

John Hutchison: Wu ye ngai.

Mai Machinama: Kuru dole amga notɛminno walwonoga, kam laa nyiro awo kɛji sɛdin, laa nyiro awo kuttu sɛdin. Am kada wuro awo kɛji sadɛna, kuru kada wuro kuttu sadɛna. Amma wu rangge kamga karɛgɛn takinba. Kamdɛ wuro kuttu cidoro walwono yaye kamdɛ bowonge awo ngai wuro dimmadɛ kɛjinzɛ fangɛnyi abi yayimen ngaidɛ wawono? Daji dalil mbejiro walwonoga dalil wuro shimiya daji

kamande afunyiye. Dalil bawo yen daji, yo wande fuwuro dimi. Daji shikenan wu kakke dazena. Amma yaye zamanyilan awowa ngawu lardə Machinabe suwandəna. Ngo zaman kakkelan konnu lantarkibe lardə Machinabero isəna. GSM Services lardə Machinabero təwandəna. Kuru ngo kolta shi ye lardə Machinabero təwandəna isəna. Nji fomfombe shi ye kərmaro lardə Machinabero təwandəna. Adə awowa duwo zamanyin təwando. Kuru mowonti Secondarybe indi isə kəltəgəna. Shi fal kurama adə, zaman Abbanyibelan kedo. Amma ngawo zaman kakkelan kərmaro Secondary, Junior Secondary Schools indi Machinalan katəna. Kuru awowa ngawu Kəmandeye zamandeladən suwudəna. Kuru awowa ngai wahalabendesə adə, fal fal mbeji. Sa laan ande barewu. So, kare barebesə adə, sa laan gana kərawu. Tractor laaso, awo laaso anyi, gana kərawu. Amma yaye amdesodə muskonzan awonza barezain. Kuru awowa duwo lardənden təwandinmadə ye, ridi ngo təwandin. Kuru ngo ngalo barenəmiya təwandin. Argəmdə ye barenəmiya təwandin. Ngawuli barenəmiya təwandin. Guna shi ye barenəmiya təwandin. Anyi samma awowa duwo razəgə lardənden təwandinmadə. Adə nankadəro daji futu na adəro iskəna ngai adə zauro askərngəna. Daji adə gargamnyi, awowanzə gananzə lamar nongəna kəlalan rangge kudəkinmasodə.

Jonh Hutchison: Askərngəna!

Mai Machinama: Yawwaa, Mashaa Allah! Askərngəna wuma.

John Hutchison: Wushe!

Mai Machinama: Yawwaa!

John Hutchison: Yo! Alangəwuro! Kuru koronyi laa gade mbeji kəla təlam Kanuriben futu bəlandolan manatin kuru Yerwalan manatin, kuru jili jili təlam Kanuribe mbeji. Abiabin asunəmin nəmgade gadenza indikate kaanəm-a Standard Kanuri-a?

Mai Machinama: Yauwaa adə koronəmdə zauro kəji. Don amso mana sadinro walwonaga, ndu yaye futu duwo kamanzə fanzə asujinma mbeji. Kərma Kanuri Yerwabe dikin gunlgiya, kərma awo mananyinma adə shima Kanuri Yerwabe duwo. Amma Manga manangin gulgiya, daji təlam Mangabedəro kalanggiya, daji gana faltəna fanəmin. Misalro Kanuri Yerwabelan kərma 'cine lene' kamro gulləminro walwonoga 'cine lenedə' gulləmin, adə shi Kanuri Yerwabe duwo. Amma Mangalan gulləminro walwonoga 'cil len' adə gulzain, 'Cil len'. Kanuridə 'cine lene' shin. Amma Mangadə 'cil len' shin. Alamanga Kanuri Yerwabe manajinro walwonoga kərma misalro 'awo adə wuro gone kude'. 'Maləma Tija, flower adə gone kude' adə Kanuri Yerwabe. Amma Mangan gulləminro walwonoga ' Maləm Tija, flower adəga ngone kude' shin 'ngone kude'. 'Ngone kude/Gone kude' gade gade. Kuru alamanga kamga koro manəmin fatoro lezəna waro, Kanuri Yerwaben korominro walwonoga 'Maləm Tija, fatoro lenəmma wa?' Amma Mangan nyiga suworinro walwonoga 'Maləm Tija, fadzoro lenma wa? Fazoru, that fato/Fazo, so, gade gade mbeji. So, ngawu samma Kanuri Yerwabe awo /t/lan faidatində, Mangandedə /z/ sandi faidatın. [z] faidatin nadən. Waltəna/Walzəna, lezəna/leyina, lejin/leyin. So, adə

awowa duwo katedən gadagadero fəlejində. Amma awo waajində, shi Kanuri Yerwabe adə Kanumbua karəngə wo, gana laa sandi kaanzadə manawanzadə gərrata. Sandi mananzadə manazainga gərrata, ande Mangabedə kori koriro kamgata manandedə. Kərma Manga manakinro walwonoga ' Maləm Tija awo adəma adə abiro dəmin? Ndarə lenəmin? Adə Mangande'. Amma Kanuriro walwonoga ' Maləm Tija awonəm adəma adə shi ndairo dimin? Ndaa awonəm adəma adə' gana gərrata fanəmin. Adə shi awowa duwo təlamdən gadegadero lejinmadə. Kuru awowa kalimawa mbeji Kanurilan gulləmiya, Mangan gulləminga gadegade. Kərma gultə adəma, gulləmin/nguljin, guljin/ngulyi. Manga laa nyiro gulji sain, manga laa nyi nguljina sain. So, adə shima awowa duwo gana babbanciro. Amma kamande fantəgəyən. Wato ande-a sandi-a kamande fantəgəyən. Mangaro walwonoga fandzəgəyən. Manadə fanəmin wa? Faakin/Fanyin. Fanəma wa? Fangəna/Fakkəna. Fanəmi wa? Fanəmin wa? Adə shima babbanci duwo katedən waajin wo.

John Hutchison: Kuru [ba] kəlləgəmiya, abiro waljin. Lenyinba Yerwaro?

Mai Machinama: Lekki yawo. Bawodə sa laan yaworo waljin.

John Hutchison: Lenəmba wa?

Mai Machinama: Lenəmwa? Waro waljin sa laan. Futu dowo kalmadə isənalən. Lenəmwa? Lekki yawo, answerdə kenan. Questionno walwonoga, lenəm waa? Amma answer yiminno walwonoga lekki. Yawo.

John Hutchison: Zauro gade gade.

Mai Machinama: Gade gadero walji aah! Adə awowa duwo təlamdə gadegadejində. Amma kamande fantəgəyən. Sandi Kanuriwadə Mangadəga ngəlaro fanzainba, amma Mangadə Kanuridəga fanjin. Kam Mangadə Kanuribe təlamdə fanjin amma, shi Kanuridə Mangadəga kəjiro fanjinba.

John Hutchison: Amma təlam Kanumbu Chadbe fanəmiya rangnəm kalkalro asunəmin wa?

Mai Machinama: A'a, Kanumbu Tchadbe rangge ngəlaro asunginba.

John Hutchison: Aaa, katendo cinto?

Mai Machinama: Katende cinto. Ande Dagəra Nigerbe shima fantəgəyənno. Dagərawa Nigerbe adə fantəgəyən, amma Kanumbu Tchadbedə katende cinto. Ande-a Dagərawa Nigerbe-a karəngə wo. Dagərawadə fanyiyən. Dagəra təlam manazainmadə sandi fanyiyən.

John Hutchison: Kuru Manga mbeji Nigerlan?

Mai Machinama: Nigerlan Manga mbeji. Kuru nashawa Difabelandən lenəmiya shi Kanuri ye gənyi, Manga ye gənyi təlamnzadə katedən futu manazainga. Sandi Mowar wa? Bornolan Mowardə karga.

John Hutchison: Mowar-a Kanuri Yerwabe-a zauro samun tɛmangɛna?

Mai Machinama: Samɛn! Aa! Adɛgai. Budumaso mbeji Yawwaa! Budumawa ye mbeji suro nasha batau Chadbedɛn.

John Hutchison: Adɛ tɛlam gade?

Mai Machinama: Aa gade shidɛ. Aa! Amma shidɛma, sandima Bornobe nashadɛn kasarawu sain.

John Hutchison: Adɛma shi wo.

Mai Machinama: Adɛgai!

John Hutchison: Yo! Daji ngɛla!

Mai Machinama: Zauro askɛrngɛna wuma .

John Hutchison: Wu ye ngai!

Mai Machinama: Yawwaa futu duwo Kɛmandebelan futu gullɛmabe adɛgai, wu adɛ sa, saa duwu yor lɛgarben fitulur lukko dewun Machinaro lenɛmmadɛ sadɛ wu maaranti dowo Teacher's College Gombebeladɛn sadɛ saanyi yakkɛ amma, nongɛna sadɛn Abbanyiaa zauro namnuwa ye zauro tusunuwa ye, hat foto adɛma adɛma saadɛn cidowuro, adɛ saadɛn cidowuro fɛlezɛna. Adɛ Abbanyi, adɛ Ali Gamboru, adɛ nyi kɛlanɛm Tijani Gamboru. Kuru fal fotodɛ fal mbeji, wu-a Abbanyi gɛmajenzɛ adɛ-a, kuru wu kɛlanyi wu-a shi-a cinna na adɛn soro ci dewua sainmadɛn gonuwa mbeji. Kɛrmaro fotodɛ nanyin mbeji, kuru adɛ zauro foto duwo gargamma, kɛrmaro mairi Machinaben adɛma adɛ laskataa mbeji.

John Hutchison: Ngɛla zauro!

Mai Machinama: Kullumro ruyaiya Ali Gamboru, Tijani Gamboru adɛgailan nandiga bowonyiyen.

John Hutchison: Ajabba!

Mai Machinama: Aa kuru.

John Hutchison: Nandiro askɛrnyiyena zaumaro.

Mai Machinama: Wu ye askɛrngɛna. Kuru daji ku Kɛmandeye saa fidewuma kozɛna, iske ngo fannɛmben zɛmge buna indi nadɛn dike, wuga zauro tamtammaro ronɛwa. Nyi-a yallanɛm-a sammaro askɛrnɛna. Ala ande sammaro her-a kawu kuruwu-a andero co. Ala Kɛmandeye kuru yim laa loktu fandɛmiya nyi-a yallanɛm-a ye kuru cabe baro Machinaro andero ziyara yadu ...

John Hutchison: Alaye sɛdiya iskin.

Mai Machinama: Futu Machina dɛgana 74-a kɛrma-adɛ daji kuru rumin.

John Hutchison: Kuru Mairi bɛlindɛ ye rukiya raakɛna.

Mai Machinama: Mairi bɛlindɛ ye rumin Alaye sɛdiya. Ngɛla Mashaa Allah.

John Hutchison: Yo, ngɛla zauro.

Mai Machinama: Askɛrngɛna.

John Hutchison: Wu ye ngai.

Mai Machinama: Yawwaa!